

*مصطفی قادری حاجت^۱
ریحانه صالح آبادی^۲

استراتژیهای توسعه منطقه مرزی تایباد با رویکرد آینده پژوهی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۰۲

چکیده

امروزه مناطق مرزی به سبب داشتن کارکردها و ویژگیهای خاص جغرافیایی-سیاسی از اهمیت بسزایی برای حکومتها برخوردار هستند. حکومتها برای تامین ثبات سیاسی و امنیت داخلی خود نیازمند توجه به این مناطق میباشند. مرزهای شرقی به دلیل مجاورت با کانون بحران و تهدید یعنی افغانستان از اهمیت ویژه ای در راهبردهای توسعه ملی و منطقه ای ایران برخوردارند. در این میان مرز تایباد به عنوان یکی از مرزهایی که میتواند نقش بسزایی در تامین امنیت کشور داشته باشد مورد توجه قرار گرفته، که دارای اهمیت بسزایی در امنیت کشور است. بنابراین توجه به رشد و توسعه همه جانبه این منطقه برای سیاستمداران و برنامه ریزان اولویت دارد. این مقاله با ماهیت کاربردی و استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به بررسی شاخصهای توسعه منطقه تایباد پرداخته است. سوال اصلی مقاله بدین صورت مطرح شده است که عوامل تاثیرگذار بر توسعه منطقه مرزی تایباد کدامند؟ و کدام پیشرانهای نقش کلیدی برای تدوین سناریوهایی توسعه منطقه مرزی تایباد ایفا می کند؟ پس از بررسی شاخصهای محوری توسعه منطقه مرزی تایباد با استفاده از نرم افزار میک مک، سناریوهای پیش روی آن با استفاده از نرم افزار سناریوویزارد تدوین شد. با توجه به تجزیه و تحلیل نرم افزار میک مک و سناریو ویزارد یافتههای تحقیق نشان می-دهد، مهمترین متغیرها شامل تراکم جمعیتی، ثبات جمعیتی، احداث بازارهای بومی، وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی و وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد میباشند. تحلیل سناریوها نشان می دهد از ۱۱ سناریوی محتمل، سناریوهای ۹ و ۱۰ و ۱۱ دارای وضعیت مطلوب، سناریوهای ۱، ۷، ۸، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲ وضعیت نامطلوب داشته اند. همچنین یافته ها نشان داد که روند توسعه مرزی در منطقه مرزی تایباد بحرانی بوده و سیاستمداران در سطح ملی، منطقه ای و محلی باتوجه به قابلیتها و تواناییهای منطقه نتوانسته اند به صورت مطلوب از آن بهره برداری نمایند. در انتها استراتژیهایی برای توسعه آینده این منطقه مرزی در قالب پیشنهادات ارائه شده است.

کلمات کلیدی: آینده پژوهی، توسعه مرزی، تایباد، میک مک، ویزارد

۱- گروه جغرافیای سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

مقدمه

فرایند توسعه ابعاد مختلفی دارد و در برگیرنده ساماندهی و جهت دهی به شرایط اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی یک سیستم مدنی می‌باشد. این مفهوم مخصوصاً هنگامی که در ارتباط با مناطق پیرامونی و مرزی یک کشور و مردم قرار می‌گیرد از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار می‌شود. زیرا این موضوع در ارتباط مستقیم با رفاه و توسعه اجتماعی و اقتصادی آنان قرار می‌گیرد. در واقع می‌توان بیان کرد که مرز سیاسی در یک منطقه پیرامونی یک راه اصلی را نمایان می‌سازد که در آن مردم درصدد سازمان دادن به فضا در جهت استفاده بهینه از آن هستند. مرزهای سرزمینی یا مرزهای ملی، مردم را در فضای نظم قرار داده و سعی در کاهش منازعات و تجاوز داشته تا رقابت و همکاری را در میان مردم جایگزین سازد و زمینه را برای رشد و توسعه همه جانبه فراهم آورد (Elzat, 1999: 857). از جمله ویژگی‌های مناطق مرزی می‌توان به موادی از جمله: دوری از مرکز، انزوای جغرافیایی، ناپایداری سکونت، جابجایی مداوم جمعیت، تبادلات غیرقانونی، تفاوت‌های فرهنگی و قومی-مذهبی و ضدیت سیستمی نام برد (Mokhtari Hashi & et al., 2014: 238). در واقع مناطق مرزی جدا از ویژگی‌های ماهوی خود بواسطه شرایط کارکردی نمایانگر مدیریت سیاسی و کشورداری در مقیاس‌های ملی منطقه‌ای و محلی می‌باشد. از این رو مرز از نقش مهم و اساسی در تحولات امنیتی برخوردار است. منظور از امنیت یعنی نبود هرگونه تهدید نسبت به جان و مال و ناموس یک فرد یا جامعه. تحولات ناشی از جهانی شدن اطلاعات و ارتباطات و نیز فناوری‌های ارتباطی سبب شده است تا توجه به این مفهوم مخصوصاً در نواحی مرزی از اهمیت برخوردار شده و در کانون توجه برای اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های مناسب قرار گیرد (Heydarifar & Pakkideh, 2018: 169). مغفول ماندن توسعه مناطق مرزی در مناطق پیرامونی از جمله بی‌توجهی به اشتغال، درآمد کافی و دسترسی نداشتن به نیازهای اولیه سبب بروز ناامنی‌های گسترده و به وجود آمدن معضلاتی مانند قاچاق کالا، مهاجرت و ... می‌گردد (Parnian & et al., 2018: 174).

داشتن مرز ۷۸۱۶ کیلومتری، برخوردار از تنوع جغرافیایی گوناگون (خشکی، دریا، کوه و ...)، همسایگی با کشورهای متعدد (۱۵ کشور) - بعد از چین، دومین کشور جهان - قرار گرفتن بیش از نیمی از استان‌های کشور (۱۶ استان از ۳۱ استان) در مناطق مرزی توجه به امر توسعه مناطق مرزی در ایران از اهمیت وافری برخوردار است. از مهمترین مرزهای کشور مرزهای شرقی بوده که به لحاظ شاخص‌های توسعه از وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده و در زمره مناطق ناامن کشور به حساب می‌آیند. در مقطع کنونی مسائل و معضلات تاثیرگذار بر این منطقه از کشور از جمله حضور نیروهای فرامنطقه‌ای، اختلافات مرزی، قاچاق کالا و ... سبب شده است تا عناصر جغرافیایی-امنیتی شامل وضعیت سیاسی، اقتصادی، امنیتی، اجتماعی، فرهنگی و ... (Safavi & et al., 2016: 98) در این مناطق اهمیت بیشتری بیابند. با درک این ضرورت در این مقاله با رویکرد آینده پژوهی با تبیین عوامل موثر بر توسعه مناطق مرزی تایید با توجه به راهبردهای قابل اجرا با در نظر گرفتن ظرفیت‌های موجود استراتژی‌های توسعه این منطقه به ترتیب اولویت بیان شده است.

۲. پیشینه

در ایران رویکرد آینده پژوهی بسیار نوظهور است و به ویژه در ارتباط با شهرهای مرزی و توسعه آنها تحقیقات بسیار اندکی با این رویکرد انجام شده است. در ادامه به برخی از تحقیقات داخلی و خارجی مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته شده است:

Meshkini & Rabbani.(2018) در مقاله ای خود تولید ملی، میزان ورود کالا، میزان ورود گردشگر، حمل و نقل شهری و استانی و سرمایه گذاری، متغیرهای کلیدی موثر بر توسعه آتی شهر بانه معرفی کرده و اذعان می دارند: این متغیرها به دلیل امکان دستکاری توسط مدیران و از سوی دیگر تاثیرگذاری زیاد آنها بر سیستم، دارای اهمیت استراتژیک هستند و بنابراین باید در کانون تلاش سیستم مدیریتی برای هدایت تغییرات آینده شهر بانه قرار گیرند. (Mousavi & et al.(2019) در مطالعه خود متغیرهایی چون تراکم جمعیت در مناطق، سرمایه گذاری داخلی، تنوع محصولات تولیدشده، رعایت حقوق بشر، امنیت را دارای بیشترین تاثیرات مستقیم در توسعه یافتگی شهرستان های مرزی استان خوزستان را می دانند. (Aftab& Houshmand (2018) در مقاله ای ۱۶ عامل اصلی تاثیرگذار بر امنیت استان آذربایجان غربی را شناسایی کردند. سناریوهایی که از طریق نرم افزار میک مک بدست آمده و با ویزارد آنالیز گردیده نشان می دهد که استراتژیهای دفاعی امنیتی در مناطق مرزی آذربایجان غربی در صورت شرایط ثابت احتمال کمتری برای وقوع دارند.

Kumar et al (2019) طی پژوهش نتیجه گرفته اند پیوند ناگسستنی بین عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و ... در سیاستگذاری وجود دارد که به سیاست گذاران و مقامات دولتی برای انجام مطالعات و تدوین سیاست های صحیح یاری می رساند

نگاهی به دامنه موضوعی و پراکنش مطالعات انجام شده جای خالی مطالعات مناطق مرزی با روشهای نوین را نشان می دهد.

۳- مبانی نظری

۳-۱. مفاهیم

۳-۱-۱. مرز

مرزها یکی از مفاهیم مهم و اساسی در جغرافیای سیاسی می باشند که تعیین کننده حدود حاکمیت کشورها می باشند و مهمترین عامل در جدایی یک واحد سیاسی (کشور) از واحد سیاسی دیگر می باشد. مرزها در عین اینکه به عنوان عامل جداسازی کشورها عمل می کند، در درون خود به ایجاد وحدت سیاسی، اجتماعی و ساختاری بین عوامل مختلف دست می زند و زمینه وحدت و همکاری را که تا قبل از آن می تواند وجود نداشته باشد را ایجاد کند. حفظ و نگهداری این پدیده ها (مرزها) که نماد قلمرو سازی حکومت اند در شمار اهداف مهم حکومت و در راستای حفظ تمامیت ارضی کشور است. مرزها پدیده های فضایی-سیاسی هستند که در چشم انداز جغرافیایی ظاهر می شوند و محصول اعمال قدرت و سیاست دولتها در زمان های دور و نزدیک می باشند (Mirhaider et

al.,2014:214). مرزها با هدف اعمال حاکمیت حکومت‌ها بر سرزمین تحت کنترل و مردمان ساکن در آن ایجاد می‌شوند. مرزها را می‌توان به عنوان جدار خارجی کشور و نقطه شروع کشور در فضای فراملی دانست. از آنجا که سازماندهی سیاسی فضا باید در چارچوب مشخص و قلمرو فضایی تعیین شده صورت گیرد، مرز قراردادی دارای اهمیت می‌شود. در واقع چارچوب سرزمینی با مرزهای مشخص، بستر و نحوه سازماندهی سیاسی فضا و ساماندهی آن و دستیابی به اهداف تعیین شده را بیان می‌کند. (Hafez Nia, et al.,2017:9). مرزها به مثابه نشانه‌های قدرت، از نظر مقیاس، اهمیت و ثبات اجتماعی متفاوت‌اند (Badiee Azandahi & Mirahmadi,2016:543). مرزها از گفتمان‌های اصلی و مهم جغرافیای سیاسی به شمار می‌روند (Afzali et al.,2013:219). بطور کلی مرز سیاسی از جهاتی دارای سه کارکرد است: الف- عملکرد قانونی؛ که در آن خط مرزی دقیقاً حدود سرزمین قلمرو و مسئولیت استانداردهای قضایی و قانونی کشور را مشخص می‌کند. ب- عملکرد کنترلی؛ که در آن هر عبور از خط مرزی، در کنترل کشور قرار می‌گیرد. ج- عملکرد مالی؛ که در آن عملکرد کنترلی با دریافت حقوق گمرکی همراه می‌شود (Guo, 2005: 15). در مجموع می‌توان گفت مرزها به صورت دیواره‌های زندگی، هویت، خانه، کشور، حکومت و ... شما را از دیگران جدا می‌کنند و به شما و آن‌ها اعتبار و هویت می‌بخشند (Hafez Nia, & Janparvor,2016:38).

۳-۱-۲. مناطق مرزی

منطقه را می‌توان به عنوان بخشی از سرزمین دانست که بیشترین روابط عملکردی و کارکردی میان شاخص‌ها در آن برقرار باشد. منطقه جغرافیایی بسته به معیارهایی که برای مرزبندی آن به کار می‌رود تقسیم می‌شود، به منطقه جغرافیای طبیعی اگر ملاک فعالیت‌های اقتصادی غالب باشد منطقه اقتصادی است، اگر عوامل صرفاً فرهنگی مانند زبان، مذهب و غیره منظور باشد منطقه اجتماعی و فرهنگی است و اگر تمام این عوامل به حساب آورده شود منطقه جامع جغرافیایی است (Ziari, 2011: 40). منطقه جغرافیایی، فضا و قلمرویی است که از تجانس و همگونی در ویژگی‌های درونی، ساختاری و کارکردی برخوردار است و برپایه آنها با داشتن هویت مشخص از مناطق هم‌جوار خود متمایز می‌شود (Hafez Nia et al.,2017:13). بررسی‌ها صورت گرفته نشان دهنده آن است که تعریف دقیق و روشنی از منطقه مرزی وجود ندارد، به طور کلی می‌توان گفت که پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با مناطق مرزی برای اولین بار ریشه در تفکرات نظریه‌های مکان مرکزی و به ویژه والتر کریستالر دارد، او تلاش داشت دلیل عدم تعادل‌های منطقه‌ای را در میان مناطق مرکزی و مناطق مرزی تجزیه و تحلیل کند و سپس در دوره‌های بعدی دیگران با پایه قرار دادن مطالعات وی سعی کردند که تعادل‌های منطقه‌ای را در مناطق مرزی مورد توجه قرار دهد (Parnian et al.,2018:176). می‌توان گفت منطقه مرزی عبارت است از (فضای جغرافیایی بلافصل خطوط مرزی با وسعت‌های متفاوت که تحت تاثیر مستقیم مرزها قرار می‌گیرند) باید توجه داشت، عرض منطقه مرزی متناسب با وضعیت و عملکرد مرزها و تحت تاثیر قرار دادن محیط پیرامون کم یا زیاد می‌شود. البته به صورت کلی باید گفت با افزایش میزان اثربخشی مرزها از طریق تحولات صورت گرفته در عرصه‌های مختلف

فناوری ها و گسترش زمینه تحرکات کالاها و انسان ها، عرض منطقه مرزی در حال افزایش است زیرا این تغییرات تاثیر پذیری مستقیم و بلافصل فضاهای جغرافیایی از مرزها را گسترش می دهد (Beheshtian Mesgaran, 2018).

مناطق مرزی دارای ویژگی های متنوع و گوناگونی و به طور معمول دارای ویژگی های متفاوت با مناطق داخلی کشورها هستند دوری از مرکز و قرارگیری در حاشیه جغرافیایی، اقتصادی و سیاسی کشور، توسعه نیافتگی که خود می تواند معلول شرایط جغرافیایی مناطق مرزی و یا یا به دلیل مرزی بودن آن باشد و ویژگی های دیگری همچون ویژگی های قومی و مذهبی و ارتباطات و پیوند های انسانی، محیطی و یا تلفیقی از این دو با آن سوی مرزها، دارا بودن ماهیت استراتژیک و امنیتی بودن و قرارگیری بر پیشانی کشور برای ارتباط و برخورد با کشورهای همسایه می باشد. از سوی دیگر به دلیل ضعف های مدیریتی و برنامه ریزی معمولا در این مناطق سطح تولید پایین، کمبود شغل و ناتوانی در برآوردن نیازهای اقتصادی و اجتماعی به طور معمول زمینه مهاجرت و خالی شدن از سکنه و ضعف بنیه اقتصادی در مناطق مرزی رو به رو هستیم.

۳-۱-۳. آمایش سرزمین و توسعه مناطق مرزی

آمایش مناطق مرزی، بهره برداری مطلوب از کلیه امکانات انسانی و فضایی این مناطق در جهت بهبود وضع مادی و معنوی جامعه به دنبال تبیین مبانی نظری سازماندهی مطلوب فضایی پایدار انسان، سرزمین و فعالیت های انسانی در مناطق مرزی با توجه به ویژگی های این مناطق در چارچوب طرح آمایش سرزمین و تحقق توسعه و امنیت ملی است (Parnian et al., 2018:173). از دیگر سو تامین امنیت مرزها برای کشورها و به خصوص کشورهایی که دارای مرزهای طولانی می باشند از اولویت خاصی برخوردار میباشد و مناطق مرزی با رشد و توسعه پایدار خود میتوانند هم امنیت مرزها را تامین کنند و هم به عنوان مناطق شروع حاکمیتی کشور زمینه را برای گسترش حوزه نفوذ کشورها را در همسایگان خویش پدید آورد. در رویکردهای جدیدی که برای برنامه های توسعه پایدار وجود دارد توسعه منطقه بر اساس ترکیب حرکت های توسعه ای از بالا و توسعه از پایین و با نقش دهی اصلی به مردم و اجتماعات محلی و استفاده از منابع داخلی در جهت استفاده همه مردم از امتیازات توسعه برنامه ریزی میشود. به طور کلی میتوان از وضعیت مناطق مرزی کشور به نحوه مدیریت در ابعاد گوناگون سیاسی، امنیتی، اجتماعی، فرهنگی و از سوی دیگر وضعیت سازماندهی سیاسی فضا و برنامه های آمایش سرزمین کشور پی برده شود (Ghaderi Hajat&pozshian, 2019:579).

آمایش مناطق مرزی عبارت است از: سازماندهی فضایی مناطق مرزی به منظور بهره وری مطلوب متناسب از مزیت های این مناطق در راستای منافع ملی و در چارچوب توسعه و امنیت کشور بنابراین گرچه آمایش مناطق مرزی یک نوع فن برنامه ریزی است، اما خود بر پایه های نظری و متدولوژی علمی خاصی متکی است که ضمن تحلیل و تفسیر شرایط و ویژگی های مناطق مرزی، موانع توسعه و امنیت را توأمان در نظر گرفته و برای آنها راه حل های یکپارچه ارائه می دهد تا اهداف توسعه و امنیت در مناطق مرزی را بر یکدیگر منطبق سازد. بنابراین می توان آمایش را نوعی برنامه ریزی راهبردی- فضایی و «آمایش مناطق مرزی» را نوعی برنامه ریزی راهبردی در فضاهای مرزی

کشورها دانست. امنیت و توسعه در آمایش مناطق مرزی نقش به‌سزایی داشته و برای توسعه در مناطق مرزی برقراری امنیت امری حیاتی است و به همین ترتیب امنیت در مناطق مرزی به واسطه توسعه مشارکتی مرز و مرزنشینان محقق می‌شود. در کشورهای مختلف که تنوع و پیچیدگی در مناطق مرزی دارند، عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی بسیار آشکار است. این عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی دو تأثیر منفی بر روند توسعه آن مناطق از خود بر جای می‌گذارد. از یک سو، این عدم تعادل، حرکت توسعه در مناطق مرزی را، با مشکل مواجه می‌سازد و موانع بسیاری سر راه آن قرار می‌دهد و از سوی دیگر، ناامنی را هم به دلیل موقعیت مناطق مرزی و هم به دلیل عدم توسعه، گسترش عمومی می‌دهد. این تأثیرات متقابل توسعه و امنیت به صورت زنجیره‌ای، به یکدیگر مرتبط و مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌هایی ایجاد می‌کنند که جوهره توسعه پایدار مناطق مرزی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. از این رو، در هر نوع برنامه‌ریزی اعم از توسعه مناطق مرزی و به ویژه آمایش مناطق مرزی؛ توسعه و امنیت به عنوان ستون‌های آمایش مناطق مرزی به حساب می‌آیند (Yazdanpanah Dero, 2019:46).

با توجه به شرایط خاص و ویژه‌ای که مرزها دارند در امر آمایش سرزمین در کانون توجه سیاست‌ها قرار دارند. آمایش مناطق مرزی نوعی از برنامه‌ریزی است که ارتباط بین توسعه را با عوامل امنیتی و دفاعی در چارچوب مناطق مرزی تعریف می‌نماید. این مفهوم با همکاری مناسب جهت توسعه مناطق مرزی ارائه می‌دهد که در آن امنیت و توسعه دو مفهوم یکپارچه و در ارتباط مستقیم با هم قرار می‌گیرند و در واقع ملزوم و لازم یکدیگر هستند. بنابراین، گرچه آمایش مناطق مرزی یک نوع فن برنامه‌ریزی محسوب می‌شود، اما خود بر پایه‌های نظری و متدولوژی علمی خاصی تکیه دارد که ضمن تحلیل و تفسیر شرایط و ویژگی‌های مناطق مرزی، موانع توسعه و یا امنیت را توأمان در نظر گرفته و برای آنها راه‌حل‌های یکپارچه‌ای ارائه می‌دهد تا اهداف توسعه و امنیت در مناطق مرزی بر یکدیگر منطبق سازد. براساس این توضیحات که برای آمایش مناطق مرزی داده شد، آمایش مناطق مرزی را می‌توان نوعی برنامه‌ریزی راهبردی- فضایی در فضاهای مرزی کشورها دانست (Rezazadeh et al., 2015:52). ویژگی‌های مناطق مرزی موجب بروز آثار و پی‌آمدهای منفی برای این مناطق شده و افزایش آسیب‌پذیری‌های توسعه، امنیت و دفاع مناطق مرزی را در پی دارد. ارتباط میان تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها در مناطق مرزی در چند حالت محتمل به شرح ذیل قابل طرح است:

شکل ۲: ارتباط تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها در مناطق مرزی

Figure 2: Relationship between threats and vulnerabilities in border areas

ج) ارتباط کامل بین آسیب‌پذیری و تهدیدات ب) ارتباط محدود بین آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدات الف) عدم ارتباط بین آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدات

۲-۳. نظریه‌های توسعه منطقه ای و مرز

۲-۳-۱. توسعه مرز از دیدگاه نظری جونز و وایلد: فیلیپ جونز و ترور وایلد بر اساس نظریه‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای و نظریه‌های نایلز هانسن در رابطه با مناطق مرزی، مطالعاتی موردی در چند منطقه واقع در دو سوی مرز سیاسی پیشین میان دو آلمان انجام دادند و خصوصیتی برای این مناطق استخراج و تدوین کردند. مهمترین این خصوصیات را می‌توان بدین شرح بیان کرد: مناطق مرزی همیشه به عنوان منطقه حاشیه‌ای و توسعه نیافته باقی می‌ماند، حتی در کشور پیشرفته تری مانند آلمان غربی، گرچه حاشیه بودن می‌تواند معلول شرایط جغرافیایی این مناطق باشد، اما پدیده مرزی بودن، بسیاری از امکانات و فعالیت‌های آن منطقه را مضمحل می‌سازد (Amirzadeh et al., 2017: 69). برقراری مرز میان دو کشور، تداوم و پیوستگی فضایی که به طور اصولی فضاها را توسعه دو کشور را به یکدیگر پیوند می‌دهد را از هم می‌گسلد و هر دو منطقه واقع در دو سوی مرز، به دلیل قطع پیوستگی فضایی، حاشیه‌ای می‌شوند. مناطقی که قبل از برقراری مرز، از نظر فضایی و فعالیت به همدیگر متصل بوده‌اند، از همدیگر جدا و حاشیه‌ای می‌شوند. علت عقب ماندگی این نواحی مرزی نیز حاشیه‌ای شدن آنها است (Andalib and Motavafa, 2009: 69).

۲-۳-۲. توسعه مرز از دیدگاه نظریه روانشناسی اجتماعی: لایمگرو (۱۹۸۰) بحث عوامل روانشناسی اجتماعی را در مطالعات جغرافیایی مرزها مطرح نمود. وی اعتقاد دارد که مرزها همانند موجودات انسانی و ساختارهای اجتماعی که تحت تاثیر ادراک و نگرش انسانی نسبت به فضا هستند. لایمگرو با کمک نوشته‌های ملز و رومز در زمینه روانشناسی نظام فضایی صدفی شکلی را ارائه نموده است. در این نظام فضایی انسان‌ها از طریق فعالیت‌های فضایی و واقعی تعریف می‌شوند و مناطق مرزی به عنوان مناطقی که دارای گرایش‌های مرکز گریز است مورد بررسی قرار می‌گیرند (Mousavi, 2009: 37). نگرش اجتماعی به مرز و مناطق مرزی موجب افزوده شدن وجه ادراکی وجه تاثیرگذاری و وجه ذهنی-روانی به مرزها می‌شود. برای مثال فاصله بین منطقه A و B الزاما برابر با فاصله ادراکی به این معنا است که افراد عموماً برداشتی ادراکی از واقعیت و حقیقت موجود را دارا هستند و چنین برداشتی از واقعیت حاصل تجربه و دانش است که در انسان‌ها مشترک نمی‌باشد. فاصله ذهنی در این رویکرد به بررسی ارزیابی تفاوت تلقی‌ها و خصوصیات گوناگون دو کشور می‌پردازد و فاصله ذهنی بسیار شبیه به مفهوم فاصله در رویکرد همکاری بین مرزی است. زیرا هر دو با خصوصیات متفاوت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی روبرو هستند. فاصله ذهنی آشکارا بر ادراک، ارزیابی و سنجش تفاوت‌های میان دو کشور تاکید دارد.

۲-۳-۳. توسعه مرز از دیدگاه زیست محیطی: بررسی پایداری زیست محیطی در برگیرنده اقدامات مادی و معنوی و اطلاعاتی مهم و قابل توجه در ارتباط با تاثیرات زیست محیطی، رعایت مقررات، روابط بین ذی نفعان و سیستم‌های سازمانی است که می‌تواند بر بهره‌وری محیط مناطق مرزی تاثیرات قابل توجهی داشته باشد (Maleki & et al., 2014: 62). در مناطق مرزی در واقع عدم تناسبی که بین رشد خدمات شهری و زیربنای موجود وجود دارد سبب شده است تا فشار مضاعفی بر محیط زیست مناطق مرزی وارد آید. باید به بحث پایداری زیست محیطی در

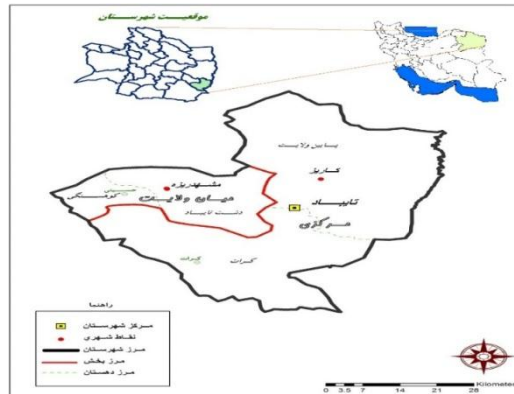
این مناطق توجه بسزایی شود. بنابراین فراهم نمودن زمینه‌ای مناسب برای سنجش و ارزیابی پایداری زیست محیطی در فرآیند برنامه‌ریزی و توسعه به ویژه توسعه در مناطق مرزی لازم و ضروری است.

۳-۲-۴. توسعه مرز از دیدگاه اقتصادی والراشتاین: در نظریه سیستمی مرتبط با دیدگاه والراشتاین (۱۹۷۴) ملاحظه می‌نماییم که مناطق مرزی و شهرهای واقع در این مناطق با گسترده‌تر شدن فعالیت‌ها و ایجاد بازارچه‌های مرزی، مواد خام و اولیه مناطق مرکزی را تولید می‌کنند. همچنین پیشرفت‌های اقتصادی و اجتماعی در این مناطق از نقش و جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشند. اگر نوعی از ارتباطات طولانی مدت در این مناطق وجود داشته باشد ممکن است وضعیت تجاری و سرمایه‌گذاری مطلوبی ایجاد شود که باعث توسعه مناطق مرزی و شهرهای واقع شده در آن شود. و این مناطق را از انزوای خارج نماید. در واقع توجه به اقتصاد در مناطق مرزی می‌تواند نقش مهم و کلیدی در پیشرفت اقتصادی، بهبود استانداردهای زندگی مردم، کاستن از فقر مطلق، توزیع مناسب درآمدها، ایجاد نوعی پیوند دوستی و آشنایی بین مناطق مختلف و افزایش همکاری بین نواحی مرزی را به همراه داشته باشد (Rumina & et al., 2018:1050). برای شناخت عوامل و مولفه‌های مختلف توسعه مناطق مرزی، آنچه از این نظریه‌ها استخراج شده را به ارزیابی صاحب‌نظران مسائل مرزی گذاشته ایم تا کم و کیف توسعه و ترجیحات و ترتیبات عوامل و مولفه‌های مهم را شناسایی و دسته‌بندی کنیم.

۴- مواد و روش

۴-۱. منطقه مورد مطالعه

شهر تایباد از توابع استان خراسان رضوی و به عنوان مرکز شهرستان تایباد بوده (شکل ۱) و این شهرستان در حدود ۱۲۳ کیلومتر مرز مشترک با کشور افغانستان دارد. شهر تایباد در ۲۲۵ کیلومتری جنوب شرق مشهد قرار گرفته و بزرگترین نقطه این شهرستان بوده که در ۳۳ درجه و ۴۴ دقیقه عرض جغرافیایی و ۶۰ درجه و ۴۶ دقیقه طول شرقی که در مسیر ارتباطی تربت جام و فریمان به طرف مشهد، در فاصله ۶۰ کیلومتری جنوب تربت جام قرار داشته و در یک دشت نسبتاً وسیع به نام دشت تایباد واقع شده است (Kamran & Shoa, 2010:36). ارتفاع این شهر از سطح آب‌های آزاد به ۸۰۶ متر گزارش شده است. زبان مردم شهر تایباد فارسی است و به گویش فارسی دری صحبت می‌کنند (Jabari Qala Khaki, 2016:6). شهرداری تایباد در سال ۱۳۱۲ تاسیس شده و قدمتی حدود ۸۳ سال دارد. وسعت شهر در بدو تاسیس ۳۵۰ هکتار شامل یک خیابان و جمعیت آن حدود ۸۰۰۰ نفر بوده است که دارای بخشداری، شهرداری و انجمن شهر بوده و در حال حاضر وسعت شهر ۱۲۶۲ هکتار می‌باشد و طبق سرشماری نفوس ۱۳۹۵ آمار جمعیت شهری ۵۶۵۶۲ نفر می‌باشد (Ibid: 9). شهر تایباد بزرگترین کانون شهری در پهنه شهرستان تایباد می‌باشد که همواره موج مهاجرتی روستاییان اطراف را در خود جذب کرده است. این شهر که تا چند سال قبل مهم‌ترین راه ورود قانونی و غیرقانونی اتباع کشور افغانستان به ایران بوده است، در سال‌های اخیر با کنترل بیشتر مرزها و سخت‌گیری‌های سال‌های اخیر کم‌کم با آرامش رو به رو شده و امواج مهاجرتی به آن کاهش یافته است (Akbarzadeh Ostadi, 2014:75).

شکل ۱: محدوده منطقه مورد مطالعه

Figur 1: The study area

۴-۲. روش

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی است. ماهیت داده‌ها کیفی و کمی و روش گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای، میدانی (پرسشنامه تأثیرات متقابل) و پیمایشی (چند مرحله‌ای است). تحقیق حاضر ابتدا با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای مهم‌ترین عوامل کلیدی تأثیرگذار بر توسعه مناطق مرزی تایباد شناسایی شدند، سپس جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار MICMAC استفاده شد. روش ساختاری در این نرم افزار بدین صورت است که روابط میان متغیرها به ویژه در سیستم‌های گسترده با ابعاد متعدد را تحلیل می‌کند. به کارگیری داده‌های کیفی در کنار داده‌های کمی این روش را به یکی از پرکاربردترین روش‌های آینده پژوهی تبدیل نموده است. در این روش جهت گردآوری داده‌ها ابتدا تاثیر متغیرها بر یکدیگر با توجه به نظر خبرگان و متخصصین امر در طیف ۳ تا ۱ ارزشگذاری شده است. در نرم افزار MICMAC میزان ارتباط بین متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد بدین صورت که عدد صفر عدم تاثیر، عدد یک تاثیر ضعیف، عدد دو تاثیر متوسط و عدد سه به منزله تاثیر زیاد است. بعد از گردآوری داده‌های مورد نظر داده‌ها در نرم افزار فراخوانی شده و سپس قدرت نفوذ و میزان وابستگی هر متغیر مورد بررسی قرار گرفته است. در مرحله بعد وضعیت‌های احتمالی مختلفی برای هرکدام از عوامل کلیدی در نظر گرفته شد و مجموعاً ۲۵ حالت برای ۵ عامل کلیدی در نظر گرفته شد، بر اساس عوامل کلیدی و حالت‌های مختلف آن پرسشنامه‌ای به صورت متقاطع طراحی شد و در اختیار جامعه آماری تحقیق که ۱۰ نفر از متخصصان رشته جغرافیای سیاسی، علوم سیاسی و ژئوپلیتیک بوده‌اند قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تکنیک‌های آینده‌پژوهی در چند بخش شامل پویای محیطی (برای جمع‌آوری شاخص‌های مربوطه) و تکنیک آثار متقابل (استفاده از نرم‌افزار سناریویزارد برای تدوین سناریو) است. وزن دهی به پرسشنامه به صورت مقایسات زوجی و میزان ارتباط بین متغیرها با اعداد بین ۳- تا ۳ بوده است. رویی این پرسشنامه توسط جامعه آماری مورد تأیید واقع شد. پرسشنامه‌های تکمیل شده را در نرم‌افزار سناریو ویزارد و از طریق دستور Ensemble وارد شدند و در نهایت سناریوهای سازگار و ضعیف شناسایی و تحلیل شدند.

۵. یافته‌ها

۴-۳-۱. شاخص‌های پژوهش

جهت شناسایی متغیرهای دخیل بر توسعه منطقه مرزی تاباد ضمن مطالعه مقالات داخلی و خارجی، پیشینه‌های مرتبط و پرسشنامه مبتنی بر متغیرهای موجود کلیه محورها و متغیرهای اصلی بعد از اجماع پذیری کلی بدین صورت بدست آمده است. در این قسمت حدود ۵۰ پیشران بدست آمد که با اجماع پذیری و بررسی آنها به ۲۸ عامل کلیدی و اصلی رسیدیم که در جدول (۱) ذکر شده است:

جدول ۱: شاخص‌های مورد نظر پژوهش

Table 1: indicators of the study

شاخص	کد
برابری قدرت خرید	A1
درآمد پایدار	A2
اشتغال پایدار	A3
توزیع متعادل ثروت	A4
کاهش فقر	A5
عدم تمرکز فعالیت‌ها	A6
سرمایه‌گذاری خارجی	A7
سرمایه‌گذاری داخلی	A8
افزایش کارایی سازمان‌ها	A9
رعایت حقوق مدنی	A10
برابری در دسترسی به امکانات رفاهی	A11
برابری آموزشی	A12
دسترسی برابر به خدمات بهداشتی	A13
حفاظت از محیط زیست	A14
استفاده بهینه از منابع	A15
تراکم جمعیتی	A16
ثبات جمعیتی	A17
افزایش کارایی سیاسی	A18
امنیت	A19
کاهش بروکراسی	A20
استفاده از نیروهای بومی	A21

توجه به میراث تاریخی و گردشگری	A22
وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی	A23
وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد	A24
استفاده از ظرفیتهای گردشگری طبیعی	A25
میزان شفافیت عملکردها و گزارشهای شهری	A26
امکان برقراری و گسترش مبادلات فرهنگی با کشورهای مجاور	A27
حمایتهای ملی از فعالیتهای اجرایی خارج از مرکز	A28
احداث بازارهای بومی	A29

۶. تجزیه و تحلیل

داده‌های مورد نیازی که از طریق پرسشنامه بدست آمده است بدین شرح می‌باشد:

ماتریسی در ابعاد ۲۹*۲۹ تنظیم شده است. درجه پرشدگی ماتریس برابر با ۷۶.۹٪ می‌باشد که نشان دهنده تاثیر عوامل مختلف انتخاب شده بر روی یکدیگر می‌باشد. از مجموع ۶۴۷ رابطه مورد ارزیابی در این ماتریس تعداد ۱۹۴ رابطه عددشان صفر بوده که نشان دهنده عدم تاثیرگذاری بین متغیرهاست، ۱۷۷ رابطه عدد یک که نشان دهنده تاثیرگذاری بسیار کم، ۱۵۸ رابطه عدد دو نشان دهنده تاثیرگذاری و تاثیرپذیر متوسط و ۳۱۲ رابطه عدد سه بوده که نشان دهنده تاثیر گذاری و رابطه بسیار زیاد بین متغیرها است.

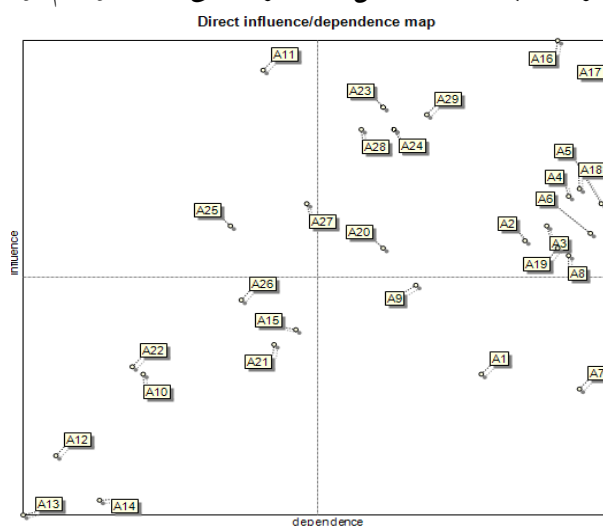
جدول ۲: تحلیل اولیه داده‌های ماتریس و تاثیرات متقابل

Table 2: Initial analysis of matrix data and mutual effects

شاخص	مقدار
سایز ماتریس	۲۹
تعداد تکرار	۲
تعداد صفر	۱۹۴
تعداد یک	۱۷۷
تعداد دو	۱۵۸
تعداد سه	۳۱۲
تعداد P	۰
کل	۶۴۷
پرشدگی	٪۷۶.۹

همانگونه که در شکل (۳) ملاحظه می‌گردد متغیرهایی مانند تراکم جمعیتی، ثبات جمعیتی، احداث بازارهای بومی، وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی، کاهش فقر، وجود موقعیت ترانزیتی منحصراً به فرد، حمایتهای ملی از فعالیتهای اجرایی خارج از مرکز، افزایش کارایی سیاسی، وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی، درآمد پایدار،

توزیع متعادل ثروت، عدم تمرکز فعالیت‌ها، کاهش بروکراسی و اشتغال پایدار جزو متغیرهای دوجویی هستند. متغیرهای استفاده از ظرفیتهای گردشگری طبیعی و برابری در دسترسی به امکانات رفاهی جزو متغیرهای تاثیر گذار می‌باشد و متغیرهای برابری قدرت خرید، افزایش کارایی سازمان‌ها و سرمایه گذاری خارجی جزو متغیرهای تاثیرپذیر محسوب می‌گردند و در نهایت متغیرهای میزان شفافیت عملکردها و گزارشهای شهری، توجه به میراث تاریخی و گردشگری، استفاده از نیروهای بومی، استفاده بهینه از منابع، رعایت حقوق مدنی، برابری آموزشی، حفاظت از محیط زیست، دسترسی برابر به خدمات بهداشتی جزو متغیرهای مستقل قرار می‌گیرند. باتوجه به اینکه در منطقه مرزی تایبار شرایط خاص و ویژه‌ای وجود دارد از جمله عدم اشتغال پایدار، ناامنی، فقر، عدم توسعه و احداث شهرک‌های صنعتی ما مشاهده می‌نماییم که بسیاری از متغیرها در ارتباط مستقیم با یکدیگر قرار گرفته‌اند و از تاثیرگذاری و تاثیرپذیری بالایی برخوردار می‌باشند. به عنوان مثال امنیت در این منطقه متغیری است که به صورت کامل در ارتباط با متغیرهای دیگر یعنی تراکم جمعیتی، ثبات جمعیتی، احداث بازارچه‌های مرزی و ... قرار دارد. زیرا تا زمانی که امنیت در یک منطقه مرزی برقرار نباشد نمی‌توان انتظار داشت که یک منطقه با روند رو به رشدی در توسعه همراه گردد. در ارتباط با متغیر دیگر یعنی میزان درآمد و تاثیرگذاری و تاثیرپذیری آن نیز می‌توان اینگونه استدلال نمود که این متغیر نیز در منطقه تایبار در ارتباط مستقیم با تراکم جمعیت، ثبات جمعیتی، امنیت، قدرت خرید، اشتغال پایدار و ... قرار دارد. یعنی براساس یافته‌های حاصل از نظرات خبرگان مرزی و نرم افزا میک ما مشاهده می‌کنیم که روند توسعه در این منطقه در ارتباط تنگاتنگی با متغیرها قرار دارد. به صورتیکه در نبود یک متغیر ما می‌توانیم خلا را در سایر موارد نیز مشاهده کنیم. به عنوان مثال اگر در این منطقه بومی گرایی در انتخاب مشاغل وجود نداشته باشد و بسیاری از شغل‌ها از سوی مرکز تعیین گردند ما شاهد جابجایی جمعیت، کاهش قدرت خرید، افزایش فقر، جذب شدن در شغل‌های غیر رسمی و ... خواهیم بود.

شکل ۲: پراکنندگی متغیرهای مستقل، تاثیرگذار، تاثیرپذیر و دو وجهی

Figure 2: Scattering of independent, influential, influential and two-way variables

۶-۱. تدوین سناریوهای پیش رو توسعه شهر مرزی تایباد

با توجه به تجزیه و تحلیل نرم افزار میک مک مهم ترین متغیرها شامل تراکم جمعیتی، ثبات جمعیتی، احداث بازارهای بومی، وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی و وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد می باشند. باتوجه به اینکه سناریوها در مطالعات آمایشی فضای سرزمینی می توانند شرایط عدم قطعیت و گذار از طرح های جامع سنتی را نشان دهند حائز اهمیت می باشند. سناریوها در واقع نشان دهنده آینده های ممکن است که ترتیب منطقی رویدادها را نشان می دهد و سبب می گردد تا برنامه ریزان تمرکز بیشتری بر روی نقاط تعیین کننده مسیر آینده و رویدادهای بالوقه در این مسیر شوند. بنابراین تدوین سناریو و استراتژی های مرتبط با آن قادر است تا برنامه ریزان را برای مواجهه شدن با عدم قطعیت های آینده آماده نماید. بنابراین می توان سناریوهای پیش رو توسعه شهر تایباد را بر مبنای این عوامل بدین صورت تدوین نمود:

۶-۱-۱. وضعیت های احتمالی عوامل کلیدی

وضعیت ها و حالات مختلف پیش روی ۵ عامل کلیدی فوق قابل تصور است که این وضعیت های احتمالی در توسعه شهر مرزی تایباد در مقیاس های مختلف از اهمیت زیادی برخوردار است. بر اساس مطالب بیان شده و باتوجه به عوامل کلیدی مطرح شده ۲۵ حالت و وضعیت مختلف برای ۵ عامل کلیدی طراحی شد که این وضعیت ها طیفی از شریط مطلوب تا نامطلوب را در بر می گیرد. بعد از تهیه فهرست وضعیت های احتمالی، پرسشنامه ای به صورت ماتریس متقاطع (منطبق بر نرم افزار سناریو ویزارد) طراحی و نتایج پرسشنامه داده های لازم را برای تدوین سناریوهای پیش رو آماده نمود. با عنایت به این مسئله که هدف تهیه سناریوهای ممکن از ۲۵ وضعیت احتمالی مرتبط با ۵ عامل کلیدی انتظار می رود بیش از ۳ هزار سناریوی مختلف از میان وضعیت های احتمالی به دست آید. شکل (۲) تابلوی سناریوهای با سازگاری قوی و به نوعی سناریوهای احتمالی را به همراه وضعیت های محتمل از نظر بحرانی بودن یا مطلوب بودن نشان می دهد. در این تابلوی سناریو، رنگ سبز وضعیت کاملاً مطلوب، سبز کم رنگ نشان دهنده وضعیت نیمه مطلوب،، رنگ صورتی وضعیت در آستانه بحران و رنگ قرمز نشان دهنده وضعیت بحرانی است. از ۱۱ سناریوی محتمل، سناریوهای ۹ و ۱۰ و ۱۱ دارای وضعیت مطلوب، سناریوهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ وضعیت نامطلوب داشته اند.

جدول ۳. عوامل اصلی و وضعیت های احتمالی پیش روی توسعه شهر مرزی تایباد

Table 3. The main factors and possible situations for the development of the border city of Taybad

عامل	عوامل کلیدی	حالت	شرح حالت های احتمالی
A	تراکم جمعیتی	A1	کاهش قابل توجه تراکم جمعیتی
		A2	کاهش نسبی تراکم جمعیتی
		A3	تداوم وضعیت موجود
		A4	افزایش نسبی تراکم جمعیتی
		A5	افزایش قابل توجه تراکم جمعیتی
B	ثبات جمعیتی	B1	کاهش قابل توجه ثبات جمعیتی
		B2	کاهش نسبی ثبات جمعیتی

B3	تداوم وضعیت موجود	
B4	افزایش نسبی ثبات جمعیتی	
B5	افزایش قابل توجه ثبات جمعیتی	
C1	کاهش قابل توجه احداث بازارهای بومی	C
C2	کاهش نسبی احداث بازارهای بومی	
C3	تداوم وضعیت موجود	
C4	افزایش نسبی احداث بازارهای بومی	
C5	افزایش قابل توجه احداث بازارهای بومی	
D1	کاهش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی	D
D2	کاهش نسبی احداث و توسعه شهرک صنعتی	
D3	تداوم وضعیت موجود	
D4	افزایش نسبی احداث و توسعه شهرک صنعتی	
D5	افزایش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی	
E1	کاهش قابل توجه وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد	E
E2	کاهش نسبی وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد	
E3	تداوم وضعیت موجود	
E4	افزایش نسبی وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد	
E5	افزایش قابل توجه وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد	

Scenario No. 1	Scenario No. 2	Scenario No. 3	Scenario No. 4	Scenario No. 5	Scenario No. 6	Scenario No. 7	Scenario No. 8	Scenario No. 9	Scenario No. 10	Scenario No. 11
تراکم جمعیتی کاهش قابل توجه تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش نسبی تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش قابل توجه تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش نسبی تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش نسبی تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش قابل توجه تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش نسبی تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی کاهش قابل توجه تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی افزایش قابل توجه تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی افزایش نسبی تراکم جمعیتی	تراکم جمعیتی افزایش قابل توجه تراکم جمعیتی
ثبات جمعیتی کاهش نسبی ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش قابل توجه ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش نسبی ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش قابل توجه ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش نسبی ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش قابل توجه ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی کاهش نسبی ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی افزایش قابل توجه ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی افزایش نسبی ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی افزایش قابل توجه ثبات جمعیتی	ثبات جمعیتی افزایش قابل توجه ثبات جمعیتی
احداث بازارهای بومی کاهش نسبی احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش قابل توجه احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش نسبی احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش قابل توجه احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش نسبی احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش قابل توجه احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی کاهش نسبی احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی افزایش قابل توجه احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی افزایش نسبی احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی افزایش قابل توجه احداث بازارهای بومی	احداث بازارهای بومی افزایش قابل توجه احداث بازارهای بومی
احداث و توسعه شهرک صنعتی کاهش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی	احداث و توسعه شهرک صنعتی کاهش نسبی احداث و توسعه شهرک صنعتی						احداث و توسعه شهرک صنعتی افزایش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی	احداث و توسعه شهرک صنعتی افزایش نسبی احداث و توسعه شهرک صنعتی	احداث و توسعه شهرک صنعتی افزایش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی	احداث و توسعه شهرک صنعتی افزایش قابل توجه احداث و توسعه شهرک صنعتی
وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد کاهش قابل توجه وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد							وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد افزایش قابل توجه وجود ظرفیتهای ترانزیتی منحصر به فرد			

شکل ۳: سناریوهای با سازگاری قوی توسعه منطقه مرزی تایباد

Figure 3: Scenarios with strong compatibility of the development of the Taybad border region

نتیجه گیری

امروزه برنامه‌ریزی برای توسعه مناطق محروم و عقب مانده در بسیاری از کشورها ضرورت تام یافته است. در این بین نقش و جایگاه مناطق مرزی به عنوان مناطق دارای ظرفیت و پتانسیل‌های بالا از اهمیت بیشتری برخوردار است. برای توسعه و رونق مناطق مرزی باید به امر توسعه به صورت همه جانبه و در قالب مفهومی چند بعدی توجه نمود. توسعه تنها در قالب رفع فقر، محرومیت و ارتقای سطح مادی و ... مطرح نیست بلکه باید به ارتقای فرهنگی-اجتماعی، شعور اجتماعی و کیفیت زندگی نیز توجه نمود. با توجه به اینکه مناطق مرزی از مرکز کشور دور هستند و در محیطی پیرامونی قرار گرفته‌اند با نابرابری‌های بسیاری روبرو شده‌اند که می‌تواند زندگی عمومی و فردی ساکنین مرزنشین را با مشکلات عدیده‌ای مواجه سازد. از جمله این مناطق که از موقعیت استراتژیک ویژه‌ای برخوردار است ناحیه مرزی تایباد است. با توجه به اینکه این منطقه مرزی دارای پتانسیل‌های بالایی جهت برخوردار شدن از رشد و توسعه می‌باشد در این تحقیق شاخص‌هایی که می‌توانند روند توسعه این منطقه مرزی را تسریع نموده و از سویی دیگر سبب کاهش معضلات و مشکلات محلی در این منطقه شود مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهایی مانند تراکم جمعیتی، ثبات جمعیتی، سرمایه گذاری خارجی، سرمایه گذاری داخلی، درآمد پایدار، اشتغال پایدار، توزیع متعادل ثروت، کاهش فقر، عدم تمرکز فعالیت‌ها، برابری در دسترسی به امکانات رفاهی، افزایش کارایی سیاسی، امنیت، کاهش بروکراسی، استفاده از نیروهای بومی، توجه به میراث تاریخی و گردشگری، وضعیت احداث و توسعه شهرک صنعتی، میزان شفافیت عملکردها و گزارشهای شهری، امکان برقراری و گسترش مبادلات فرهنگی با کشورهای مجاور و احداث بازارهای بومی جزو متغیرهای دو وجهی هستند. این نوع متغیرها می‌توانند از تاثیرگذاری و تاثیرپذیری در روند توسعه مرزی این منطقه برخوردار باشند که با استفاده منطقی و صحیح از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل منطقه می‌توان تا حدودی به تصویب سیاست‌هایی مناسب با شرایط موقعیتی تایباد پرداخت. داده‌های مستخرج از نرم افزار نشان می‌دهد که مهم‌ترین عوامل برای توسعه شهری می‌توانند توزیع عادلانه ثروت، کاهش فقر و ثبات جمعیتی در منطقه باشد. بنابراین اگر سیستم سیاسی تلاش نماید تا این موارد را در منطقه بر طرف نمایند با توجه به تاثیرات تنگاتنگی که متغیرهای مورد نظر بر یکدیگر دارند می‌توانیم شاهد توسعه و پیشرفت این منطقه مرزی باشیم در غیر این صورت شرایط به همین نحو باقی خواهد ماند. بنابراین مهم‌ترین عامل می‌تواند تزریق ثروت و سرمایه به منطقه مورد نظر باشد. زیرا در جهان کنونی عوامل اقتصادی از اهمیت بسزایی در روند رشد و توسعه برخوردار هستند تا زمانی که یک منطقه از نقطه نظر اقتصادی رشد پیدا نکند نمی‌توان انتظار داشت در سایر موارد نیز تحولات مثبتی رخ دهد. در واقع این تحقیق براساس آینده پژوهی متغیرهای دخیل در توسعه شهری تایباد انجام گرفته است و از نتایج آن برای تدوین سناریوهایی جهت توسعه این منطقه می‌توان استفاده نمود. سناریوهای استخراج شده از نرم افزار ویزارد نشان می‌دهد که در منطقه مرزی تایباد شرایط برای توسعه مرزی نامطلوب است و به گونه‌ای موثر از ویژگی‌ها و موقعیت این منطقه با توجه به قابلیت‌ها و توانایی‌ها بهره گرفته نشده است. بنابراین استراتژی‌های پیش روی توسعه منطقه مرزی تایباد را بدین صورت می‌توان تدوین نمود:

۱- استراتژی شرایط بحرانی: تغییر و جایگزینی دیدگاه‌ها نسبت به مرز و نواحی مرزی و جایگزین نمودن دیدگاه توسعه محور به جای امنیت محور: در مناطق مرزی تایباد دارا بودن دیدگاه امنیتی و تهدید محور صرف سبب شده است تا بسیاری از ظرفیت‌های موجود در این منطقه نادیده و مورد غفلت قرار گیرند. در حالیکه منطقه دارای ظرفیت‌های طبیعی و انسانی منحصر به فردی است و برای حل و فصل نمودن مشکلات و معضلات می‌توان از این ظرفیت‌های موجود به درستی بهره برداری نمود. علاوه بر این دارا بودن این ظرفیت‌ها سبب می‌شود تا بتوان بازار مناسبی را برای سایر کشورهای منطقه مانند افغانستان و پاکستان ایجاد نمود و از طریق جذب آنها به بازارهای داخلی که به صورت گردشگری تاریخی، مذهبی، تجاری و ... می‌تواند طراحی گردد علاوه بر افزایش درآمد و اشتغال برای مرزنشینان بتوان سودآوری بالا و پویا و تحرک را در منطقه برای مردم به ارمغان آورد. اما دیدگاه امنیتی صرف سبب بحرانی شدن شرایط منطقه شده است و این عامل به صرت مستقیم بر معشیت و تبادلات فرهنگی و اجتماعی ساکنان مرزی تأثیر گذاشته است و سبب شده است تا به جای همگرایی با دولت مرکزی به دنبال ایجاد اقداماتی برای جذب شدن به ساکنان مرزی آن سوی کشور باشند تا از این طریق بتوانند نیازها و احتیاجات خود را بر طرف نمایند. بنابراین عدم بهره گیری از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود در منطقه سبب شده است تا شرایط بحرانی براساس نرم افزار سناریونویسی ویزارد بیشتر باشد.

۲- استراتژی شرایط در آستانه بحران و یا نیمه بحرانی: باز آفرینی و بازساخت نقش دولت در منطقه: دولت از طریق دخالت در سیاستگذاری‌های موجود در ارتباط با تایباد می‌تواند برای شرایط بحرانی یا نیمه بحرانی وضعیت بهتری را ایجاد نماید. دخالت دولت علاوه بر بعد امنیتی باید در برگیرنده تزیق بودجه کافی به این مناطق، الزام آوری در سیاستگذاری‌ها در مقیاس محلی، برنامه ریزی برای ایجاد اشتغال و کارآفرینی، فراهم نمودن شرایطی که بتواند ساکنان مرزی را در مسائل مرتبط با بخش مرکزی کشور بیشتر دخیل نماید حائز اهمیت است. بنابراین نقش دولت و بازآفرینی و بازساخت آن می‌تواند از تأثیرگذاری قابل توجهی بر ایجاد امنیت و بالارفتن ضریب امنیت داخلی در این مناطق برخوردار باشد. بیشتر بر بحث بازآفرینی اقتصادی و توجه به بعد اجتماعی ساکنان این نواحی باید توجه شود تا از این طریق بتوان شرایطی را فراهم نمود که با توجه به اشتراکات قومی و مذهبی ساکنان دو سوی مرز از انجام اقدامات جدایی طلبی از طریق وابسته نمودن آنها به دولت مرکزی به طور محسوسی را کاهش داد.

۳- استراتژی شرایط تداوم وضعیت موجود: تعدیل مسئولیت‌های بازیگران و مناسبات محلی و ملی: در واقع این حالت‌ها نشان می‌دهند که اگر وضع موجود تداوم یابد امنیت مرزی و تأثیرات منفی آن رو به فزونی خواهد گذاشت. به نظر می‌رسد که وضعیت کشور ایران با توجه به مشکلات داخلی و خارجی که ناشی از تحریم‌های بین‌المللی و نیز نوع نگاه به مناطق مرزی، به این زودی شاهد کاهش مبادرت به این پدیده باشیم، مسأله مهم و قابل ذکر این است که مناطق مرزی ایران از شمال غرب تا جنوب شرقی ایران جزو توسعه نیافته‌ترین مناطق ایران هستند و داده‌های آماری نشان می‌دهد که این مناطق در همه شاخص‌های اجتماعی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی از مناطق مرکزی ایران محروم‌تر هستند. درآمد سرانه پائین، سهم ناچیز در تولید ناخالص ملی، بالاترین نرخ بیکاری در کشور

و نرخ رشد اقتصادی منفی، تعطیلی واحدهای صنعتی در این مناطق و فقدان سرمایه‌گذاری‌های جدید و... از جمله مسائلی هستند که نشان از توسعه نیافتگی اقتصادی در این مناطق دارند. اما سوال اصلی در این زمینه این است با توجه به شرایط موجود اقتصادی کشور به طور عام و شرایط مناطق مرزی به طور ویژه که تورم و گرانی جزء لاینفک زندگی مردم شده و از سوی دیگر هیچ آمیدی به کاهش تحریم‌ها علیه کشور نیست، چه راهی پیش‌روی بهبود شرایط زندگی و معشیتی مردم در مرزهای شرقی و به ویژه تایباد و در نهایت بهره‌گیری مطلوب از پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل این منطقه وجود دارد. به نظر می‌رسد وضعیت اقتصادی دارای اهمیت بسزایی در بروز بحران در این منطقه است. باید این واقعیت را بپذیریم که استراتژی خاصی برای تامین مایحتاج زندگی بخش بزرگی از شهروندان این مناطق وجود ندارد، از این‌رو با توجه به مسائل مطرح شده به نظر می‌رسد استراتژی که باید حکومت در شرایط وضعیت موجود در پیش بگیرد عبارتست از تعدیل قوانین و دیدگاه‌ها نسبت به مناطق مرزی و آسان نمودن تجارت مرزی برای شهروندان این مناطق به منظور بهبود وضعیت موجود است.

۴- استراتژی بهبود وضعیت موجود: بهبود و تقویت ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در منطقه و بهره‌گیری از توانمندی‌های آن: در صورتی که شرایط موجود رو به بهبودی گذارد و وضعیت مناسب‌تر شود، استراتژی پیش روی بازیگران سیاسی تقویت ساختارهای موجود باشد تا برای شرایط بحرانی دیگری که بر اساس تجربه تاریخی انسان‌ها همیشه رخ می‌دهد آماده‌تر از وضعیت موجود باشند، در واقع تقویت ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و ... مناطق مرزی به نحوی که بتوان بیشترین بهره‌برداری را از منابع جغرافیای قدرتی که در این مناطق وجود دارد باید استراتژی تقویت ساختارهای اقتصادی و اجتماعی و سیاسی موجود در مناطق مرزی باشد. به تعبیری دیگر تقویت نهادهای اصلی توسعه در مناطق مرزی به منظور بهبود وضعیت معیشت شهروندان مناطق مرزی مناسب‌ترین استراتژی برای شرایط بهبود وضعیت موجود است، وضعیت موجودی که در آن فضاهای مناطق مرزی و به ویژه مرزهای شرقی و تایباد که به صورت‌های مختلفی به سمت نابه‌سامانی در حرکت بوده در واقع بروز چنین شرایطی شاید زمینه لازم را برای در پیش گرفتن استراتژی تقویت ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را فراهم کند. این استراتژی منجر به همگرایی و اتحاد بیشتر و در نتیجه افزایش ضریب امنیت در مناطق مرزی مورد مطالعه خواهد شد و بر کاهش بی‌ثباتی و ناامنی تأثیر بسزایی خواهد داشت.

۵. پیشنهادات

- تدوین سیاست‌ها متناسب با شرایط جغرافیایی و انسانی تایباد؛ در این ارتباط باید به وضعیت جغرافیایی و انسانی یک منطقه توجه بسزایی نمود. زیرا این موقعیت جغرافیایی است که نشان می‌دهد در یک منطقه کدام کشور پیروز خواهد شد، بنابراین برای تدوین سیاست‌ها به‌ویژه در مناطق مرزی تایباد باید به این مؤلفه تأکید نمود و بر مبنای آن برنامه‌ریزی خاص و دقیقی منطبق بر ایجاد نمودن یک فضای متوازن به جهت استقرار سامانه‌های دفاعی کارآمد در راستای افزایش امنیت ملی گام برداشت.

- افزایش رفاه ساکنان مرزی و بالا بردن همگرایی و همدلی قومی؛ ایران از جمله کشورهایی است که چندقومیتی بوده و از قومیت‌های مختلف تشکیل شده است. این قومیت‌ها در نواحی پیرامون کشور به صورت موزاییکی و گسسته، در اطراف بخش مرکزی قرار دارند، این گروه‌های قومی، دنباله جغرافیایی به صورت کشور مستقل یا به صورت گروه‌های اقلیت در آن سوی مرزهای سیاسی ایران دارند که با یکدیگر تعاملات مختلفی دارند. بنابراین تأمین نیازهای اقتصادی و رفاهی و خدماتی این اقوام به‌ویژه در تایید سبب می‌شود تا این ساکنان احساس شهروند درجه دوم بودن نداشته باشند و از این طریق همدلی و همگرایی بیشتری را با مردم مرکز برقرار نمایند که این خود عامل بسیار مهمی برای برقرار امنیت در این شهرستان محسوب می‌شود.
- ارتقاء کارآیی کریدورهای بین‌المللی (عبور از کشور) جهت افزایش توان رقابت‌پذیری با شبکه‌های رقیب؛ باتوجه به قرارگیری شهرستان تایباد در کریدور بین‌المللی می‌توان از طریق تقویت این بخش و استفاده از ظرفیت‌های آن توانایی رقابت‌پذیری را افزایش داد.
- افزایش امکانات گوناگون در این منطقه و سرمایه‌گذاری گسترده؛ ضعف سرمایه‌گذاری در شهرستان و توسعه‌نیافتگی، سبب کاستی ظرفیت‌های اقتصادی منطقه و در نتیجه کاهش فرصت‌های اشتغال، افزایش بیکاری، فقر و نابسامانی‌های مرزی می‌گردد. تنگناهای معیشتی به وجود آمده خود انگیزه‌ای فراهم می‌آورد تا افراد خانواده‌ها در جستجوی منابعی برای گذران زندگی، ناگزیر به کار قاچاق پردازند. بنابراین باید تلاش نمود تا از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل موجود در این مناطق برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی استفاده نمود تا بتوان امنیت و توسعه را همگام و همراستای باهم ایجاد کرد.
- افزایش حس تعهد و پایبندی مرزنیسان به انسجام و امنیت ملی با مشارکت دادن آن‌ها در طرح‌های فرهنگی و اقتصادی منطقه.
- تدوین سیاستی مناسب و منطقی برای کنترل و نظارت بر ورود و خروج اتباع خارجی؛ در ماده ۱۱ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که راجع به شرح وظایف این نیرو درباره ورود و اقامت و خروج اتباع خارجی آمده است: «اجرای قوانین و مقررات مربوط به گذرنامه (به‌جز گذرنامه، سیاسی و خدمت) و ورود و اقامت اتباع خارجی (با هماهنگی وزارت امور خارجه در مورد اتباع خارجی تحت پوشش دیپلماتیک) با هماهنگی وزارت اطلاعات (در مورد ورود و خروج و اقامت اتباع خارجی و صدور گذرنامه)». بنابراین باید تلاش شود تا نوعی سیاست یکپارچه به دور از بوروکراسی در این زمینه شکل گیرد تا بتوان در رسیدگی به امور مهاجرتی صحیح‌تر برخورد نمود.

Reference

- Aftab, ahmad, & houshmand, akbar. (2018). Developing security and defense strategies in the border areas of west azerbaijan with territorial planning approach. *Defense strategy*, 16(63), 153-187[in persian].
- Afzali, r., qalibaf, m. B., & ahmadi firozjaei, m. (2013). Explanation of evolutions border in the political cyberspace. *Human geography research*, 45(1), 217-218. Doi: 10.22059/jhgr.2013.30047[in persian].
- Akbarzadeh ostadi, rasul. (2014). Analysis of green spaces in taibad city with emphasis on the social function of parks. Final thesis. Faculty of geography and environmental sciences. Hakim sabzevari university [in persian].
- Amirzadeh, r, amani, m, khojasteh, m (2017). The role of environmental factors in border security and sustainable development (case study: shirvan border with turkmenistan in north khorasan province), north khorasan law enforcement knowledge, fa applied research office vol:4, no. 16, winter 2017.
- Andalib, a., motavaf, s. (2009). Development and security in spatial strategic planning in border regions. The monthly scientific journal of bagh-e nazar, 6(12), 57-76.
- Badiie azandahi, m., & sadat mirahmadi, f. (2016). Emerging issues and perspectives in boundary studies. *Human geography research*, 48(3), 541-555. Doi: 10.22059/jhgr.2016.56832[in persian].
- Beheshtian mesgaran, ali (2018). Investigating the consequences of spatial politics and security in the common border of iran and afghanistan (study area: khorasan razavi province of the islamic republic of iran and herat province of the islamic republic of afghanistan). Master's thesis, supervisor: ahmadi nohdani, siros, tarbiat modares university, department of geography [in persian].
- Elazat, d. J. (1999). Political science, geography, and the spatial dimension of politics. *Political geography*, 18(8), 875-886.
- Ghaderi hajat, mostafa and pozshian seyed hossein (2019). Explanation of factors affecting the state of spatial justice in border cities, a collection of articles accepted as a presentation and publication of the conference "theoretical and applied dimensions of development and sustainable security of border areas of baroikord amashi", volume ii, november 7 and 8, 2019, ferdowsi university of mashhad, pp: 574-590[in persian].
- Guo, rongxing, (2005). Cross- border resource management theory & practice, eisevier,london.
- Hafez nia, mohammad reza, ahmadipour, zahra, romina, ebrahim (2017). Political organization and management of space in iran, samt publishing, tehran[in persian].
- Hafez nia, mohammadreza and janparvor, mohsen, (2016). Borders and globalization (with a brief look at iran's borders), third edition, strategic studies research institute publications [in persian].
- Heydarifar, d. R., & pahkideh, e. (2018). Evaluation of geopolitical factors, threats and dangers of border areas of kermanshah province. *Geography and territorial spatial arrangement*, 8(27), 167-186. Doi: 10.22111/gaij.2018.4096[in persian].
- Jabari qala khaki, mohammad. (2016). Compilation of assessment and prioritization of city and municipality strategies by applying swot model and multi-indicator decision making methods in fuzzy environment (along with case study). Senior thesis. Faculty of industrial engineering and management. Sajjad university of technology[in persian].
- Kamran, hasan, & shoa barabadi, a.. (2010). The investigation of urban security in border cities: the case study of taibad. *Geography*, 8(25), 25-46[in persian].
- Kumar, h., singh, m. K., & gupta, m. P. (2019). A policy framework for city eligibility analysis: tism and fuzzy micmac-weighted approach to select a city for smart city transformation in india. *Land use policy*, 82, 375-390.
- Maleki, s., ahmadi, r., monfared, s., & matougi, m. (2014). Investigating the sustainability of environmental development using statistical tests in the cities of khuzestan border province. *Scientific- research quarterly of geographical data (sepehr)*, 23(90), 72-61. Doi: 10.22131/sepehr.2014.12168[in persian].

- Meshkini, abolfazl, & rabbani, taha. (2018). Explaining the factors affecting the future development of border towns (case study: baneh city). *Journal of border studies*, 6(1)(19), 23-44[in persian].
- Mirhaider, dore, rasti, imran, mirahmadi, fatemeh sadat (2014). *Fundamentals of political geography*. Samet publications, tehran [in persian].
- Mokhtari hashi h, momeni m, bagheri m. The preparation of spatial planning strategies for border areas (case study: eastern borders of iran). *Geores* 2014; 29 (3) :237-254[in persian].
- Mousavi, m (2009). Analysis of boundary function on spatial structure of border towns case study of west azerbaijan province, ph.d. Thesis, faculty of geography, university of isfahan
- Mousavi, mir najaf, baviri, shiva, & babaie tazehkand gheslgh, negin. (2019). Analysis of factors influencing the development of border areas of khuzestan province by using micmach software. *Journal of border science and technology*, 8(1 (28)), 139-161[in persian].
- Parnian, h., ziyari, k., mirehie, m., & modiri, m. (2018). Development strategies of border regions with spatial planning approach case study: urmia-salmas zone. *Scientific- research quarterly of geographical data (sepehr)*, 26(104), 173-184. Doi: 10.22131/sepehr.2018.30532[in persian].
- Rezazadeh, z., shateri, m., & rasti, o. (2015). Expansion actions and its role in providing permanent security of frontier localities case study: the green belt of dashte khoshab/south khorasan border with afghanistan. *Scientific quarterly of social-cultural studies of khorasan*, 9(1), 49-72. Doi: 10.22034/fakh.2015.14606[in persian].
- Rumina, e., pourazizi, a., & bayezi, t. (2018). The impact of economic exchanges on the development of border cities (case study: piranshahr city). *Human geography research*, 50(4), 1049-1065. Doi: 10.22059/jhgr.2017.232014.1007444[in persian].
- Safavi, s. Y., nami, m. H., & jalalinasab, a. (2016). The security geography of iran - afghanistan border and its implications for iran`s national security. *Defence studies*, 14(1), 97-135[in persian].
- Yazdanpanah dero, qiuomars (2019). The works of amashi land management in identifying crisis centers in the border areas of iran, a collection of papers accepted as a presentation and publication of the conference "theoretical and applied dimensions of sustainable development and security of border areas of baroikord amashi", volume ii, november 7 and 8, 2019, ferdowsi university of mashhad, pp. 40-52[in persian].
- Ziari, karamatullah (2011). *Principles and methods of regional planning*, tehran university press, tehran [in persian].

Border development strategies with a futuristic approach Case study: Taybad border

Mostafa Ghaderi Hajat^۳, PHD. Assistant Professor of Political Geography, Tarbiat Modares University, Tehran,

Iran

Reyhaneh Salehabadi, PHD. Graduated in Political Geography, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract

Today, border areas are of great importance to governments due to their special geopolitical functions. Governments need to pay attention to these areas to ensure their political stability and internal security. The eastern borders are of special importance in Iran's national and regional development strategies due to their proximity to the center of crisis and threat, namely Afghanistan. Taybad border has been considered as one of the borders that can play a significant role in ensuring the security of the country, which is of great importance in the security of the country. Therefore, the comprehensive growth and development of this region is a priority for politicians and planners. This article uses descriptive-analytical method to study the development indicators of Taybad region. The main question of the article is that what are the factors influencing the development of Taybad border area? And which drivers play a key role in developing scenarios for the development of Taybad border area? According to the analysis of Mick Mac software and Wizard scenario, the research findings show that the most important variables include population density, population stability, construction of local markets, construction status and development of industrial town and the existence of unique transit capacities. Analysis of eleven scenarios showed that, scenarios 9, 10 and 11 had favorable conditions, scenarios 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 and 2 had unfavorable conditions. The findings also showed that the development process in the Taybad border region is critical and politicians at the national, regional and local levels, despite the region's capabilities, take advantage of it. Finally, strategies for the future development of this border area are presented in the form of suggestions.

Keywords: Futuristic, Border Development, Taybad, Mick Mac, Wizard.

³ Correspondence author

Email: M.ghaderihajat@modares.ac.ir